

Tonko Moroević

PARNAS MAJHNEGA NARODA

Dve stoletji kontinuitete, tri-štiri epohe konstituiranja in nasprotovanj, pet-šest velikih pesniških osebnosti in polni krog napetosti karakterizirajo **Antologijo slovenske poezije** Cirila Zlobca. Za nas Hrvate pa je ta knjiga praznik prevajalskih možnosti našega jezika.

V tej rubriki sem mimogrede že omenjal svoje zelo zgodnje srečanje s Prešernom, ki me je globoko prevzel, in lahko bi upravičeno govoril še o nepozabnem dotiku z Gradnikom, o udarnosti izkušenj Kosovela in Salamuna, o prodornosti Zajčevih in Strniševih svetov. Vrhovi slovenskega pesništva me resnično niso puščali ravnodušnega, kot na drugi strani tudi ne slovenski alpski vrhovi, na katere sem v določenih obdobjih svojega življenja rad in pogosto romal. Zato tudi ne morem preskočiti spomina na knjigo z naslovom **Parnas majhnega naroda**. V mislih imam namreč antologijo slovenskega pesništva, izdano v angleščini, ki jo je v davnih petdesetih letih pripravil v Londonu Janko Lavrin – v času, ko posamezne nacionalne predstavitve niso bile ne pogoste ne zaželenne.

S takšnim obujanjem spominom in mislimi listam in spet prebiram tretjo, razširjeno in dopolnjeno izdajo **Antologije slovenske poezije**, ki je pred kratkim izšla pri zagrebški Školski knjigi in nam v lepi opremi in upoštevanja vrednem obsegu (na skoraj petstotih gostih straneh) ponuja več kot samo solidno informacijo in možnost interpretativnega sodelovanja v maksimalnih izraznih dosežkih pesniške besede naših prvih, najbližjih zahodnih sosedov. Nedvomno, Slovenci so ustvarili in zaslužili svoj Parnas: čeprav so z opazno zamudo stopili v pismenost in literaturo, jih je ravno zato prav »pesem ohranila«. Ljubljana je ena od redkih prestolnic (pa naj bodo še tako majhne), ki nima na najuglednejšem mestu spomenika s kakim generalom ali kraljem, revolucionarjem ali upornikom na konju, temveč spomenik barda – Prešerna, ki je svoje sonarodnjake zbral okrog skupne, nežne in lirske materine besede. Da pa je metafora o Parnasu uporabnejša in ustrežnejša zanje kot za mnoge druge Negrke, je razumljivo glede na simbole pomen Triglava, na kar se opirajo številni pesniki v tej knjigi – začevši od prvega, Vodnika (1758) pa do enega zadnjih, Kravosa.

Če bi morali z eno samo in edino formulacijo označiti prispevek te knjige (s tem v določenem smislu tudi slovenske Muze), bi se odločili za izraz, »učna ura o intenziteti«. Kolikor je namreč kratek razvojni lok pesništva na sončni in na oni drugi – senčni – strani Alp (brez srednjega veka in renesanse, brez manirizma in baroka), a toliko bolj je kompenzacijsko močan razpon skrajnosti v nepolnih dveh stoletjih ustavljenega razvoja. Nobenega dvoma ni, da so Slovenci po Prešernovi zaslugi doživeli romantizem čisteje in izraziteje od drugih južnoslovanskih narodov, kot imajo za nadomestek bolj razvito tudi meščansko-konvencionalno linijo sentimentalizma in pasatizma. Najbolj izpostavljeni zahodnoevropskim gibanjem so se najdlje spustili v zgodovinsko avantgardo (do dadaizma, po zaslugi Kosovela) in v neoavantgardizem šestdesetih let (konkretizem, ludizem, reizem), pa tudi prvi so odkrili možnosti postmodernističnega obrata (Jesih, Novak in Debeljak zagotovo, v določenem smislu že tudi Grafenauer in Strniša, deloma tudi Taufer).

Ciril Zlobec, tudi sam pomemben pesniški avtor, se je potrudil in z maksimalno

nepriustranskostjo nakazal estetsko-poetske skrajnosti in s tem tudi paradoksalne možnosti vitalitete in prenove. V novi izdaji se je približal aktualnim tokovom do »skrajne meje« razpoznavnih tridesetletnikov. Zanimivo in značilno za kulturno klimo okolja, iz katerega prihaja, da se sestavljaec ni odrekel niti deležu pesništva »osvobodilnega boja«. Škoda bi bilo, vsekakor, če tega ne bi bil storil, glede na doseženi izraz in zgodovinski pomen pesniške besede v obrambi nacionalne identitete. Toda tokrat sta dodana tudi dva pesniška glasova »z druge strani okopa«, od katerih je tragični Balantičev eksistencializem še znatno višji od Kajuhovega anti-poda. Dvoje avtorskih pričevanj iz prvih povojnih let (iz obdobja Dachauskih procesov) povečujejo mračno naličje s prepričljivim deležem.

Za nas Hrvate je ta knjiga tudi praznik prevajalskih možnosti našega jezika, ustvarjalnega sodeleža vrste izrazitih osebnosti, kot sta Paljetak in Mihalić (tudi količinsko najbolj zastopana), toda tudi Goran Kovačić, Parunova, Miličević, Golob, Gerić, Tadijanović, Stefanović in Tomašić.

(Slobodna Dalmacija, 29.–30. 5. 1993)